

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. sausio 5 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukaviniienės, Artūro Driuko ir Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Belor“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 21 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Belor“ ieškinį atsakovams V. K. ir J. K. dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu, trečiasis asmuo notarė Renata Jaskutėlienė.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių sandorio pripažinimą negaliojančiu *actio Pauliana* (Pauliano ieškinys) pagrindu, dovanojimo sutarties formos reikalavimus, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė prašė pripažinti negaliojančia atsakovo 2017 m. liepos 26 d. sudarytą dovanojimo sutartį (notarinio registro Nr. RJ-2129) Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.66 straipsnio pagrindu ir prašė taikyti vienašalę restituciją bei priteisti iš atsakovo J. K. atsakovui V. K. 1 250 389,74 Eur, priteistą sumą nukreipti ieškovės reikalavimui į V. K. tenkinti (CK 6.66 straipsnio 4 dalis).
- Ieškovė nurodė, kad yra atsakovo V. K. kreditorė. Jos reikalavimo teisė kyla iš 2016 m. sausio 6 d. vekselio bei jo pagrindu išduoto vykdomojo įrašo. Šis dokumentas buvo perduotas vykdyti antstoliui ir 2016 m. gruodžio 5 d. patvarkymu priimtas vykdyti. Skolos iš atsakovo V. K. išieškoti nepavyksta iki šiol, o areštuoto turto nepakanka kreditorės reikalavimui patenkinti. Be to, išieškojimą iš V. K. yra pradėję ir kiti jo kreditoriai.
- Ieškovė apie ginčo sandorį sužinojo 2019 m. spalio 18 d., gavusi dokumentus (patikrinimo aktą) iš Lietuvos Respublikos valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. Ieškovė nustatė, kad atsakovas V. K. 2017 m. liepos 26 d. su savo sūnumi atsakovu J. K. sudarė dovanojimo sutartį, kurios pagrindu atsakovai susitarė, jog J. K. dovanojamos laikotarpiu nuo 2013 m. balandžio 24 d. iki 2015 m. gruodžio 1 d. atsakovo V. K. perduotos 1 250 389,74 Eur piniginės sumos.
- Ieškovė teigia, kad 2017 m. liepos 26 d. dovanojimo sutartis pažeidžia jos teises, nes šia sutartimi sumažintas atsakovo V. K. mokumas, jam neatlygintinai atsisakant reikalavimo teisės į savo sūnų J. K.. Jokie preliminarūs įsipareigojimai dovanoti (įskaitant atleidimą nuo turinės pareigos), remiantis CK 6.245 straipsnio 2 dalimi, negali sukelti pareigos sudaryti dovanojimą sutartį. Be to, dovanojimas yra neatlygintinis sandoris, todėl jokios pareigos sudaryti dovanojimo sutartį atsakovas V. K. neturėjo. Turto arešto aktų registro duomenimis, atsakovas V. K. ne tik neturėjo jokios pareigos sudaryti ginčo sutartį, bet ir tokios teisės neturėjo dėl jam taikomo draudimo disponuoti jo turimomis reikalavimo teisėmis. Sudarant ginčo sandorį atsakovas V. K. buvo nemokus, jam turėjo ir galėjo būti žinoma apie išieškojimus, vykdomus iš jo turto. Akivaizdu, kad ginčo sandorio sudarymas tokiais aplinkybėmis pagrindžia atsakovo nesąžiningumą. Duomenys apie atitinkamus turto apribojimus turėjo ir galėjo būti žinomi atsakovo V. K. sūnui atsakovui J. K.. Prieš sudarydamas ginčo sandorius atsakovas J. K. galėjo ir turėjo neabejotiną pareigą domėtis, ar dovanojimo sandoris su nepažeis kitų kreditorių interesų.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Vilniaus apygardos teismas 2020 m. lapkričio 3 d. sprendimu ieškinį atmetė, paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
- Teismas nustatė, kad laikotarpiu nuo 2013 m. balandžio 24 d. iki 2015 m. gruodžio 1 d. atsakovas V. K. banko pavedimais pervedė savo sūnui atsakovui J. K. bendrą 1 250 389,74 Eur sumą (be kita ko, 2013 m. lapkričio 13 d. mokėjimo pavedimu į banko sąskaitą pervedė P. M. 868 860,06 Eur sumą kaip mokėjimą už atsakovo J. K. įsigytą žemės sklypą). Atsakovai 2017 m. liepos 26 d. pasirašė susitarimą, kuriuo susitarė, kad laikotarpiu nuo 2013 m. balandžio 24 d. iki 2015 m. gruodžio 1 d. atsakovo V. K. sūnui pervestų lėšų jie nereikalauja vienas iš kito, suteikdami teisę vienas kitam negrąžinti perduotų pinigų sumų, ir šią valią jie išreiškė notariškai patvirtinta sutartimi. Tą pačią dieną,

t. y. 2017 m. liepos 26 d., atsakovai sudarė notariškai patvirtintą dovanojimo sutartį, kurioje nurodyta, kad dovanojo atsakovas V. K. neatlygintinai perdavė sūnaus atsakovo J. K. nuosavybės 1 250 389,74 Eur sumą, kuri atskiromis dalimis buvo perduota iki šios sutarties sudarymo.

8. Teismas taip pat nustatė, kad 2014 m. kovo 31 d. buvo įsteigta ieškovė UAB „Belor“. Ieškovei (duomenys neskelbtini) 2016 m. sausio 6 d. išdavė paprastąjį neprotestuotąjį 7 000 000 Eur sumos vekselį, už jį laidavo atsakovas V. K..
9. Teismas nurodė, kad ieškovė, ginčydama sutartį, be kita ko, vadovaujasi [CK 6.469 straipsnio 2 dalies](#) nuostatomis, pagal kurias yra nustatytas notarinės formos reikalavimas dovanojimo sutarčiai, o įstatymo formos nesilaikymas daro sandorį negaliojantį ([CK 1.93 straipsnio 3 dalis](#)). Teismas atkreipė dėmesį, kad [CK 1.93 straipsnio 4 dalyje](#) yra įtvirtinta, jog jeigu viena iš šalių visiškai ar iš dalies įvykdė sandorį, kuriam būtinas notaro patvirtinimas, o antroji šalis vengia įforminti sandorį notarine tvarka, teismas įvykdžiusios sandorį šalies reikalavimu turi teisę pripažinti sandorį galiojančiu. Teisinis reguliavimas, pagal kurį nustatyta galimybė pripažinti galiojančiu įvykdytą sandorį, kuriam yra privaloma notarinė forma, leidžia daryti išvadą, kad 2017 m. liepos 26 d. sudaryta dovanojimo sutartis, kuria buvo patvirtinti (įforminti) ir atskirai ieškovės neginčijami 2013–2015 m. sudaryti susitarimai dėl atsakovo V. K. lėšų neatlygintinio perdavimo sūnui, neprieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms. [CK 1.93 straipsnio 4 dalis](#) nedraudžia šalims vėliau patvirtinti (įforminti) susitarimo, kuriam yra būtina notarinė forma, o tai šiuo atveju ir buvo padaryta.
10. Teismas pažymėjo, kad ieškovė nepateikė įrodymų, jog atsakovų pagrindinis ir vienintelis ketinimas 2013–2015 m. pervedant (gaunant) lėšas buvo skirtas tikslui, priešingam viešajai tvarkai ar gerai moralei, pasiekti ([CK 1.81 straipsnio 1 dalis](#)).
11. Teismas nurodė, kad tvirtindama 2017 m. liepos 26 d. dovanojimo sutartį notarė R. Jaskutėlienė nenustatė jokių įstatymų reikalavimų pažeidimų, kurie darytų tokį sandorį negalimą. Notarė, tvirtindama šią sutartį, turėjo informaciją iš Turto arešto registro apie atsakovo V. K. turtui taikomus apribojimus, tačiau šį sandorį patvirtino. Teismo vertinimu, šis sandoris buvo patvirtintas pagrįstai, nes dovanojimo sutartimi buvo įforminti ankstesniu laikotarpiu sudaryti tėvo ir sūnaus susitarimai dėl neatlygintinio lėšų perdavimo sūnui. Kadangi jokios lėšos 2017 m. liepos 26 d. pervestos nebuvo, šalis dovanojimo sutarties 2.1 punkto c papunktyje nurodė, kad dovanojo (V. K.) pareiškia ir patvirtina, jog „nėra ir atitinkamos piniginių lėšų sumos perdavimo dovanos gavėjui momentu nebuvo jokių apribojimų / suvaržymų / draudimų (įskaitant, bet neapsiribojant areštų) disponuoti dovanotojui priklausančiomis piniginėmis lėšomis“.
12. Teismas, vertindamas ieškovės reikalavimą dėl dovanojimo sutarties pripažinimo negaliojančia [CK 6.66 straipsnio](#) pagrindu, atkreipė dėmesį, kad ieškovė UAB „Belor“ buvo įsteigta ir įregistruota Juridinių asmenų registre 2014 m. kovo 31 d., todėl dalies atsakovų tarpusavio dovanojimo sandorių sudarymo metu (2013 m. balandžio 24 d., 2013 m. balandžio 26 d., 2013 m. lapkričio 13 d.) ieškovė teisiskai net neegzistavo, todėl ir jos teisių bei interesų atsakovai pažeisti negalėjo. Be to, visi atsakovų sudaryti dovanojimo sandoriai buvo sudaryti anksčiau, nei atsirado ieškovės reikalavimo teisė į atsakovą V. K. (2016 m. sausio 6 d. paprastojo neprotestuotino vekselio pagrindu). Aplinkybė, kad minėti mokėjimo nurodymai įforminti 2017 m. sudaryta dovanojimo sutartimi, nekeičia tikrosios šalių valios ir fakto, jog lėšos buvo perduotos iki atsirandant ieškovės reikalavimams. Dovanojimo sandorių sudarymo metu atsakovas V. K. nebuvo ieškovės skolininkas, taigi sprendži, kad šiais sandoriais buvo pažeistos ieškovės teisės, nėra pagrindo.
13. Teismas, remdamasis byloje esančiais įrodymais, nustatė, kad šeimoje buvo įprasta praktika neatlygintinai vienas kitam perleisti didelės vertės turtą. Nekilnojamojo turto registro išrašai patvirtina, kad per 2013 m. atsakovui J. K. buvo padovanotas didelės vertės nekilnojamas turtas, priklausęs jo tėvams. Byloje nepaneigta atsakovų pozicija, kad lėšų dovanojimas atsakovui J. K. buvo iš anksto suplanuoto ir vykdomo tėvų susitarimo, prieš nutraukiant santuoką, perleisti dalį bendrai užgyvento turto sūnui dalis. Atsakovai objektyviai negalėjo numatyti, kad pinigų dovanojimo sandoriais ateityje galėtų būti pažeisti būsimi ieškovės interesai.
14. Atsižvelgdamas į nurodytas aplinkybes teismas padarė išvadą, kad ieškovė neįrodė visų būtinų sąlygų [CK 6.66 straipsniui](#) taikyti.
15. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2021 m. gruodžio 21 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2020 m. lapkričio 3 d. sprendimą.
16. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo vertinimu, kad byloje yra pakankamai duomenų, leidžiančių daryti išvadą, jog atsakovų šeimoje buvo susiklosčiusi įprasta praktika neatlygintinai vienas kitam perleisti didelės vertės turtą. Iš byloje esančio Kauno apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos 2019 m. liepos 2 d. patikrinimo akto matyti, kad sūnus J. K. 2013 m., 2014 m. dovanojo savo motinai lėšų, motina 2014 m. dovanojo pinigų savo sūnui, tarp atsakovų J. K. ir V. K. taip pat vyko lėšų pervedimai. Nekilnojamojo turto registro išrašai taip pat patvirtina, kad atsakovui J. K. tėvai dovanojo didelį kiekį ir didelės vertės nekilnojamojo turto. Teisėjų kolegija nurodė, kad nėra ginčo dėl to, jog 2013 metų pradžioje atsakovo J. K. tėvai nutarė nutraukti santuoką ir sūnui dovanojamas turtas buvo įgytas būtent jo tėvų santuokoje.
17. Teisėjų kolegija, įvertinusi tai, kad pinigų pervedimai atsakovui J. K. buvo atliekami neperiodiškai, pervedamos pinigų sumos yra skirtingos, nėra duomenų, kad atsakovas J. K. dovanojo nekilnojamojo turto disponuotų ne kaip savo, padarė išvadą, jog nėra pagrindo sprendži, kad atsakovas ginčo lėšas pervedė turėdamas kitą tikslą, o ne jas dovant.
18. Teisėjų kolegijos vertinimu, 2013 m. lapkričio 13 d. mokėjimo, kuriuo atsakovas V. K. mokėjimo pavedimu pervedė 868 860,06 Eur P. M., nėra pagrindo vertinti kitaip, kaip tik mokėjimo už sūnaus J. K. įsigytą žemės sklypą pagal atsakovo J. K. ir P. M. 2013 m. lapkričio 13 d. pirkimo–pardavimo sutartį. Kad įsigytu žemės sklypu atsakovas J. K. disponavo kaip savo, patvirtina tai, jog Nekilnojamojo turto registro išrašo duomenimis, žemės sklype 2018 m. buvo baigtas statyti vienbutis gyvenamasis namas ir jis buvo įregistruotas atsakovo J. K. vardu.
19. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad teisės aktai nenustato jokios išankstinės dovanojimo sandorio sudarymo tvarkos, paskelbimo apie ketinamą sudaryti dovanojimo sandorį, todėl atmetė ieškovės argumentus dėl valios dovantoti sandorio išviešinimo kaip būtinios dovanojimo sąlygos.
20. Teisėjų kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo vertinimui, kad visi ieškovės nurodomi juridiniai faktai, su kuriais ieškovė sieja atsakovų nesąžiningumą (2015 m. gegužės 5 d. trisalė trąšų tiekimo sutartis, kiti teisminiai ir arbitražo procesai, (duomenys neskelbtini) sandoriai su savo kreditoriais, taip pat ir ieškove), atlikti šioje civilinėje byloje ginčui neaktuali laikotarpiu (ne 2013–2015 m.), taigi jie nėra susiję su nagrinėjama byla.
21. Teisėjų kolegija nusprendė, kad atskirais mokėjimo nurodymais atsakovas V. K. padovanojo savo sūnui atsakovui J. K. lėšas. 2017 m. liepos 26 d. pinigų dovanojimo sandoris, kurį patvirtino notarė, buvo įstatymo reikalaujamos dovanojimo sandorių formos, tačiau patys dovanojimo sandoriai laikytini sudarytais ir teisinės pasekmės sukėlė nuo pinigų perdavimo momento.
22. Teisėjų kolegijos vertinimu, nėra teisinio pagrindo teigti, kad atsakovai, sudarydami ginčo sandorius, buvo nesąžiningi ir siekė išvengti notarinės formos sandorio sudarymo. Priešingai, dovanojimo sandorius patvirtino notarinės formos sandorį sudarydami vėliau. Byloje nėra duomenų, kad, atliekant mokėjimo nurodymus 2013–2015 m., atsakovai turėjo įsipareigojimų ar kreditorių, kurių teises ir interesus sudaromi sandoriai galėjo pažeisti. Tai, kad atsakovų nesąžiningumas konstatuotas kitose civilinėse bylose, esant kitoms faktinėms aplinkybėms, nesudaro pagrindo teigti, jog atsakovai buvo nesąžiningi sudarydami visus (bet kokius) sandorius. [CK 6.67 straipsnio](#) nuostata netaikytina ir nesąžiningumas nėra preziumuojamas. [CK 6.67 straipsnio](#) normos yra reikšmingos sprendžiant dėl *actio Pauliana* sąlygų egzistavimo, o ne nustatant tikruosius šalių ketinimus sudarant sandorį.
23. Teisėjų kolegija konstatavo, kad ginčo sandorio nėra pagrindo pripažinti negaliojančiu pagal [CK 6.66 straipsnį](#), nes atsakovai, sudarydami dovanojimo sandorius, objektyviai negalėjo žinoti apie atsakovo V. K. būsimos prievolės ieškovei atsiradimą. Kolegija rėmėsi tuo, kad:

dovanojimo sandoriai negalėjo pažeisti ieškovės teisių ir interesų, nes jie buvo sudaryti 2013–2015 m., o ieškovės reikalavimo teisė atsirado vėliau – 2016 m. sausio 6 d. ieškovei (duomenys neskelbtini) išdavus paprastąjį neprotestuotiną vekselį, pagal kurį laidavo atsakovas V. K.; sudarant ginčo sutartį 2017 m., jokie pinigų pervedimai nebuvo atliekami, taigi atsakovo V. K. turto masė 2017 m. nei padidėjo, nei sumažėjo; ieškovė Juridinių asmenų registre buvo įregistruota tik 2014 m. kovo 31 d., todėl atsakovai, sudarydami ginčo sandorius, objektyviai negalėjo žinoti apie būsimos prievolės atsiradimą.

24. Teisėjų kolegija padarė išvadą, kad, 2017 m. sudarant ginčo sandorį, lėšos pervestos nebuvo, taigi realiai turtu nebuvo disponuojama, todėl nėra pagrindo sandorį pripažinti prieštaraujančiu imperatyvioms teisės normoms [CK 1.80 straipsnio](#) pagrindu. Byloje esantis 2017 m. liepos 26 d. (atliktas ginčo sandorio sudarymo metu) ir 2019 m. spalio 20 d. Turto arešto aktų registro išrašas patvirtina tik apie atsakovo V. K. turtui taikomą areštą nuo 2016 m. rugsėjo 26 d. Šiuo atveju notarė patvirtino ginčo sandorį ir pažymėjo, kad sudarant dovanojimų sandorius nebuvo jokių apribojimų, suvaržymų ar draudimų disponuoti dovanotojui priklausančiomis lėšomis.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

25. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 21 d. nutarties ir Vilniaus apygardos teismo 2020 m. lapkričio 3 d. sprendimo dalį ir priimti naują sprendimą – pripažinti negaliojančią atsakovų 2017 m. liepos 26 d. dovanojimo sutartį [CK 6.66 straipsnio](#) pagrindu ir priteisti iš atsakovo J. K. 1 236 589,74 Eur V. K., priteistą sumą nukreipti ieškovės reikalavimui į atsakovą V. K. tenkinti, taip pat priteisti iš atsakovų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

- 25.1. Teismų išvados, kad realinis dovanojimo sandoris buvo sudarytas iki 2017 m. liepos 26 d. dovanojimo sutarties sudarymo, prieštarauja [CK 1.93 straipsnio](#) 3 dalies, 6.181 straipsnio 4 dalies, 6.649 straipsnio 2 dalies nuostatomis. Privalomąja notarine forma sudarytino realinio sandorio sudarymo momentą teismai nepagrįstai susiejo vien su pinigų perdavimo faktu. Dovanojimo sutarties, sudarytos nesilaikant privalomos notarinės formos, vėlesnis, tačiau retrospektyvusis patvirtinimas, jį atliekant pačioms šalims, teisiškai nebuvo įmanomas. Ginčo sutartyje nurodytos lėšos laikytinos padovanotomis būtent 2017 m. liepos 26 d., nes ginčo dovanojimo sutartis yra vienintelis [CK 6.469](#) straipsnio 2 dalies reikalavimus atitinkantis (notarinė tvarka sudarytas) dovanojimo sandoris.

- 25.1.1. Nuo kiekvieno iš 2013–2014 m. atsakovo V. K. atliktų pavedimų atlikimo momento iki notarinio 2017 m. liepos 26 d. sandorio sudarymo momento, vadovaujantis [CK 1.80 straipsnio](#) 2 dalimi, atsakovas V. K. turėjo galiojančią reikalavimo teisę į atsakovą J. K., o šis turėjo galiojančią pareigą grąžinti buvusias „dovanotas“ lėšas savo tėvui. Ginčo lėšos pas atsakovą J. K. atsidūrė ne laikina nuosavybė į jas suponuojančio paskolos teisinio santykio pagrindu ([CK 6.870 straipsnio](#) 1 dalis), o svetimo neteisėto turto valdymo, atsiradusio kaip [CK 1.80](#) straipsnio 2 dalies taikymo pasekmė, pagrindu.

- 25.1.2. Teismai, nustatydami ginčo sandorio sudarymo momentą, prioritetą besąlygiškai suteikė [CK 6.181](#) straipsnio 5 dalies normai, lyg ši norma konkuruotų su [CK 6.181](#) straipsnio 4 dalimi ir galėtų ją pakeisti, ignoruodami aplinkybę, kad tokiame sandoriui sudaryti yra reikalaujama speciali notarinė forma ir kad šis reikalavimas yra imperatyvus, vertinant visą [CK](#) normų sistemą ([CK 1.74](#) straipsnis, 1.93 straipsnio 3 dalis, 6.181 straipsnio 4 dalis, 6.469 straipsnio 2 dalis).

- 25.1.3. Niekinės sutarties negalima retrospektyviai patvirtinti, nes jos nėra ir tai imperatyviai draudžia įstatymai: [CK 6.225](#) straipsnio 2 dalies nuostata, kad absoliučiai negaliojančios (niekinės) sutarties šalys negali vėliau patvirtinti, taip pat [CK 6.181](#) straipsnio 4 dalis, kurioje nustatyta, kad jeigu pagal įstatymus sutartis turi būti tam tikros formos, ji laikoma sudaryta nuo to momento, kai šalių susitarimas pareikštas įstatymų reikalaujama forma, ir [CK 6.159](#) straipsnio nuostata, kad sutarties elementai, kurių pakanka sutarties galiojimui, yra veiksmų šalių susitarimas, o įstatymų nustatytais atvejais ir sutarties forma. Todėl šalys, siekiančios atitinkamo [CK 6.469](#) straipsnio 2 dalyje nustatyto sandorio, turi sudaryti formos reikalavimus atitinkantį sandorį naujai, t. y. sudaryti atskirą sandorį, kuris neturėtų formos trūkumų, o tai atsakovai padarė tik 2017 m. liepos 26 d.

- 25.1.4. Teismai, nusprenddami, kad [CK 1.93](#) straipsnio 4 dalyje nustatyta šalių teisė vėliau patvirtinti (forminti) susitarimą, kuriam yra būtina notarinė forma, pažeidė nurodytą materialiosios teisės normą. Toks [CK 1.93](#) straipsnio 4 dalies normos, kuri yra bendrosios taisyklės, nustatytos [CK 1.93](#) straipsnio 3 dalyje, išimtis, taikymas yra negalimas, atsižvelgiant į [CK 1.8](#) straipsnio 3 dalį, pagal kurią neleidžiama pagal analogiją taikyti specialių teisės normų, t. y. bendrųjų taisyklių išimtis nustatančių normų. Be to, kasacinio teismo praktikoje [CK 1.93](#) straipsnio 4 dalies norma taikytina (išimtinai) tais atvejais, kai viena iš susitarimo šalių vengia patvirtinti sandorį notarine tvarka. Šioje byloje nustatyta, kad nė vienas iš atsakovų nevengė sudaryti notarinio sandorio.

- 25.1.5. Teismų argumentai, kad atsakovų šeimoje buvo įprasta vienas kitam perleisti didelės vertės turtą, prieštarauja imperatyvioms teisės normoms. [CK 1.93](#) straipsnio 3 dalyje ir 6.469 straipsnio 2 dalyje nėra nustatyta teisė didesnei nei 14 500 Eur sumas dovanti nesilaikant notarinės formos reikalavimų. Dėl to teismai turėjo *ex officio* (pagal pareigas) konstatuoti, kad buvo sudaryti niekiniai dovanojimo sandoriai, kadangi pinigų pervedimai nebuvo įforminti notariniais sandoriais ([CK 1.78](#) straipsnio 5 dalis).

- 25.2. Teismai, pagal pinigų sumų pervedimo datas neva sudarytus dovanojimo sandorius, kuriems privalomos notarinės formos, pripažindami galiojančiais nuo pinigų pervedimo momentu, nepagrįstai 2013–2014 m. atsakovo atliktų mokėjimų nurodymų nevertino kaip niekinių sandorių bei *ex officio* netaikė tokių niekinių sandorių pasekmių, todėl nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, kurioje pasisakyta dėl [CK 1.93](#) straipsnio 3 dalies, 6.469 straipsnio 2 dalies taikymo vertinant niekinius dovanojimo sandorius ir jų pasekmes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-355/2009; 2018 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-31-611/2018](#); 2020 m. balandžio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-34-313/2020](#)).

- 25.3. Teismai, nepagrįstai nustatydami, kad dovanojimo sutartys sudarytos lėšų perdavimo metu, o ne 2017 m. liepos 26 d. sudarius notarinę dovanojimo sutartį, nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos [CK 6.181](#) straipsnio 4 dalies taikymo praktikos. Kasacinio teismo praktikoje yra patvirtinta bendroji taisyklė, kad sutartis, kurios formai keliami teisės aktų reikalavimai, laikoma sudaryta nuo to momento, kai ji sudaroma teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-363/2009](#); 2012 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-64/2012](#)). Šios taisyklės išimtis galima tik tada, kai teismai pagal suinteresuotos šalies ieškinį teisme nustato juridinę reikšmę turinčias aplinkybes (sandorio su notarinių įforminimo vengusia sutarties šalimi sudarymo faktą), tokiu atveju sutartis laikoma sudaryta nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo. Šiuo atveju reikalavimai (ieškinys ar priešieškinis) dėl [CK 1.93](#) straipsnio 4 dalies taikymo teismui pateikti nebuvo.

26. Atsakovas V. K. atsiliepimų į kasacinį skundą prašo skundą atmesti ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 21 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

- 26.1. Atsakovo V. K. 2013–2015 m. atlikti pavedimai atitinka visus būtinuosius dovanojimo sandorio požymius, nes sandorio šalys tiek dovanojimo sandoriais, tiek 2017 m. liepos 26 d. susitarimu aiškiai apibrėžė dovanos kiekį, neatlygintinumą ir dovanos perdavimo momentą.

- 26.2. Pagal [CK 4.49](#) straipsnio 1 dalį ir 6.465 straipsnio 1 dalį dovanojimo sandorio momentas siejamas su valios išreiškimo priimti

dovaną momentu ir faktinio donanos perdavimo momentu. Esminis donavojimo sandorį kvalifikuojantis bei nuo kitų sandorių atskiriantis požymis yra realinis sandorio pobūdis. Donavojimo sandorio įvykdymo momentas tiek teisės teorijoje, tiek teismų praktikoje yra siejamas su sandorio šalių valios išreiškimo momentu ir donanos perdavimo momentu. Atsakovai 2013–2015 m. pavedimų atlikimo metu aiškiai išreiškė valią sudaryti donavojimo sandorius ir būtent 2013–2015 m. atlikus mokėjimo pavedimus įvyko faktinis donanų gavimo ir priėmimo momentas. Taigi 2017 m. liepos 26 d. susitarimas dėl 2013–2015 m. atliktų donavojimo sandorių įforminimo notarine tvarka negali būti vertinamas kaip pats donavojimo sandoris.

- 26.3. Vadovaujantis [CK 1.93 straipsnio](#) 4 dalimi, realinio sandorio sudarymo momentas ir jo įtvirtinimas notarine tvarka gali skirtis. Sudarytam sandoriui atitinkant visas [CK 1.93](#) straipsnio 4 dalyje įtvirtintas sąlygas, toks sandoris neprivalo būti patvirtintas notarine tvarka ir vis vien yra laikomas galiojančiu. Jokie Lietuvos Respublikos teisės aktai nereglamentuoja, per kokį laikotarpį donavojimo sutarties šalys, sudariusios donavojimo sandorį, privalo jį patvirtinti notarine tvarka, ir nedraudžia vėliau sudarytą sandorį savanoriškai patvirtinti imperatyviai teisės aktais reikalaujama forma. Ginčijami atsakovų donavojimo sandoriai atitinka [CK 1.93 straipsnio](#) 4 dalies reikalavimus: 1) atsakovai išreiškė valią padovanoti ar priimti donaną; 2) donavojimo sandoris yra įvykdytas; 3) abi šalys dėlės tinkamai įforminti sandorį.
- 26.4. Teismui pripažinus [CK 6.66 straipsnio](#) pagrindu atsakovų 2013–2015 m. sudarytus donavojimo sandorius, kurie vėliau savanoriškai buvo patvirtinti notarine tvarka, negaliojančiais, būtų nepagrįstai suabsoliutinama kreditorės ieškovės interesų apsauga, pažeisti sutarčių laisvės bei bendrieji proporcingumo, teisingumo, sąžiningumo principai. 2013–2015 m. sudarant donavojimo sandorius ieškovės reikalavimo teisė atsakovui V. K. neegzistavo, todėl šie sandoriai net neturėjo jokios įtakos atsakovo mokumui ar kreditorės teisių pažeidimui.
- 26.5. Ieškovės kasaciniame skunde nurodoma kasacinio teismo praktika suformuota kitokio pobūdžio faktinių aplinkybių situacijose, visose ieškovės nurodomose Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyse buvo nagrinėjama dėl teisių santykių kvalifikavimo, esant sandorio šalių tarpusavio ginčui, todėl tai nelaikytina precedentu nagrinėjamoje byloje.
- 26.6. Ieškovės argumentai dėl atsakovo V. K. tariamo nesąžiningumo ir ginčijamos donavojimo sutarties tarpusavio ryšio nepagrįsti.
27. Atsakovas J. K. atsiliepimu į kasacinį skundą prašo skundą atmesti ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 21 d. nutartį palkti nepakeistą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 27.1. Ieškovė, kasaciniame skunde pakeisdama poziciją ir pripažindama 2015 m. atliktų mokėjimų pagrindu atsakovų sudarytus donavojimo sandorius, neturi jokio pagrindo ginčyti šių donavojimo sandorių.
- 27.2. Sistemškai aiškinant [CK](#) nuostatas dėl sandorių negaliojimo, egzistuoja galimybė pripažinti nugincijamą sandorį suteikiant jam reikiamą notarinę formą jau po to, kai toks sandoris sudaromas. Tokią galimybę aiškiai ir nedviprasmiškai įtvirtina [CK 1.79 straipsnio](#) 1 dalis, kuria remiantis per šalių arba įstatymo nustatytą terminą šalis turi teisę patvirtinti nugincijamą sandorį. Nagrinėjamu atveju notarine sutartimi įformindami mokėjimų pagrindu ir momentu sudarytus donavojimo sandorius atsakovai kaip tik ir patvirtino nugincijamus sandorius, kuriems iki tol nebuvo suteikta reikiama įstatymo nustatyta forma. Po tokio notarinio įforminimo minėti donavojimo sandoriai iš nugincijamų, o ne niekinių, kaip nurodo ieškovė, tapo civilinėje apyvartoje įprastais galiojančiais sandoriais.
- 27.2.1. Ieškovės argumentai, kad mokėjimų pagrindu įvykę donavojimo sandoriai, kurie vėliau buvo įforminti sutartimi, yra niekiniai, nepagrįsti, toks sandoris yra laikomas tik nugincijamu. [CK 1.78 straipsnio](#) 3 dalyje nustatyta, kad niekiniu sandoris gali būti laikomas tik tada, kai yra įstatymų nustatyti pagrindai. Šiuo atveju atsakovų mokėjimų atlikimu ir momentu sudaryti donavojimo sandoriai buvo įforminti notarine sutartimi. Joks teisės aktas nenustato, per kokį laikotarpį po įvykdymo notariškai turi būti patvirtintas savo esme realinis sandoris, taigi, teisės aktai nedraudžia notarinio įforminimo atlikti vėliau, nei įvykdomas pats donavojimo sandoris. Net tuo atveju, jeigu atsakovai nebūtų sutartimi įforminę iki tol mokėjimų pagrindu įvykdytų donavojimo sandorių, [CK 1.93 straipsnio](#) 3 dalyje taip pat nurodyta, kad įstatymų reikalaujamos notarinės formos nesilaikymas sandorį daro ne niekinį, o negaliojantį.
- 27.2.2. Atsakovai įformino mokėjimų pagrindu sudarytus donavojimo sandorius notarine sutartimi ir tokiu būdu eliminavo galimybę taikyti [CK 1.80 straipsnio](#) 2 dalies nuostatas.
- 27.2.3. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad atliekant mokėjimus buvo įvykdyti atskiri donavojimo sandoriai, kurie vėliau buvo įforminti notarine sutartimi. Ieškovės argumentas, kad donavojimo sutarties tarp atsakovų sudarymo momentas jokių būdu negali būti tapatinamas su mokėjimų atlikimo momentu, nes mokėjimų atlikimas yra tik šalių susitarimas, yra grindžiamas formalistiniu ir selektyviu teisės normų aiškinimu. Priklausomai nuo sutarties rūšies – realinės ar konsensualinės – šie du etapai gali sutapti arba, kaip nagrinėjamu atveju įvyko, visiškai nesutapti ir juos gali skirti neapibrėžtas laiko tarpas. Donavojimo sandorio atveju iš esmės neįmanoma situacija, kai veiksmo atlikimas, pvz., donanos perdavimas apdovanotajam, sutaptų su reikiamos formos tokiai sutarčiai suteikimu. Donavojimo sutarties atveju objektyviai neįmanoma sutapatinti donanos perdavimo apdovanotajam momento ir tokio sandorio įforminimo momento, atitinkamai įstatymų leidėjas įtvirtino [CK 1.93](#) straipsnio 4 dalies nuostatas.
- 27.2.4. Apeliacinės instancijos teismas teisingai atskleidė donavojimo sutarties esmę, pagrįstai konstatavęs, kad atsakovų šeimoje buvo susiklosčiusi įprasta praktika neatlygintinai vienas kitam perleisti didelės vertės turtą.
- 27.2.5. Aplinkybė, kad notarinis įforminimas įvyko ne mokėjimų atlikimo momentu, o praėjus nuo dvejų iki ketverių metų, neturi absoliučiai jokios įtakos bei nesudaro pagrindo neigti fakto, jog notarinis įforminimas įvyko.
- 27.2.6. [CK 1.93 straipsnio](#) 4 dalies norma nelaikytina specialiąja norma [CK 1.93](#) straipsnio 3 dalyje įtvirtintos normos atžvilgiu, nes abi jos skirtos reglamentuoti skirtingiems įprastoje civilinėje apyvartoje vykstantiems įvykiams. [CK 1.93](#) straipsnio 3 dalis galėtų būti taikoma toms situacijoms, kai tarp donavojimo sandorio šalių yra sudaromas didesnės nei 14 500 Eur vertės donavojimo sandoris, tačiau šalis jo neįformina notarine tvarka. Tuo tarpu [CK 1.93](#) straipsnio 4 dalis galėtų būti taikoma situacijoms, kai kuris nors iš analogišką donavojimo sandorį sudariusių asmenų vengia notariškai įforminti didesnės nei 14 500 Eur vertės sudarytą donavojimo sandorį, o donavotojas ilgainiui pradeda keisti savo iki tol buvusią valią suteikti donaną apdovanotajam.
- 27.3. Priešingai nei nurodo ieškovė kasaciniame skunde, tarp [CK 6.181](#) straipsnio 4 dalies ir 5 dalies nuostatų neegzistuoja jokios konkurencijos, kadangi jos yra taikomos skirtingoms sutarčių rūšims. [CK 6.181](#) straipsnio 4 dalis yra taikoma konsensualinėms sutartims, tuo tarpu [CK 6.181](#) straipsnio 5 dalis taikytina realinėms sutartims, pagal kurias teisių ir pareigų atsiradimo momentas nustatomas nuo konkretaus veiksmo atlikimo. Apeliacinės instancijos teismas atsakovų sudarytiems donavojimo sandoriams, įformintiems notarine sutartimi, pagrįstai taikė būtent [CK 6.181](#) straipsnio 5 dalies nuostatas.
- 27.4. Apeliacinės instancijos teismas nenukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos, ieškovės nurodoma kasacinio teismo praktika buvo suformuluota esant visiškai skirtingoms nei šioje byloje faktinėms aplinkybėms.
28. Trečiojo asmens notarės R. Jaskutėlienės atsiliepimas į kasacinį skundą įstatymų nustatyta tvarka negautas.

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų

29. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia [CPK 353 straipsnis](#). Nurodyto straipsnio pirmojoje dalyje nustatyta, kad kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 17 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-384-916/2019 36 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
30. Nagrinėjamoje byloje ieškovė ieškiniu prašė pripažinti negaliojančią atsakovų 2017 m. liepos 26 d. notariškai patvirtintą dovanojimo sutartį [CK 6.66 straipsnio](#) pagrindu ir taikyti vienašalę restituciją, priteisti iš atsakovo J. K. atsakovui V. K. 1 250 389,74 Eur, priteistą sumą nukreipti ieškovės reikalavimui į V. K. tenkinti.
31. Bylą nagrinėję teismai ieškovės ieškinį atmetė. Ieškovė kasaciniu skundu prašo panaikinti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų dalis ir priimti naują sprendimą – pripažinti negaliojančią atsakovų 2017 m. liepos 26 d. dovanojimo sutartį [CK 6.66 straipsnio](#) pagrindu ir priteisti iš atsakovo J. K. 1 236 589,74 Eur V. K., priteistą sumą nukreipti ieškovės reikalavimui į atsakovą V. K. tenkinti. Taigi, atsižvelgiant į kasaciniame skunde suformuluotus reikalavimus ir nurodytus argumentus, ieškovė neginčija bylą nagrinėjusių teismų procesinių sprendimų, kuriais atmestas ieškinio reikalavimas dėl 13 800 Eur sumos, kildinamos iš atsakovų atliktų pervedimų 2015 m., priteisimo. Remiantis išdėstytais argumentais, bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas sudaro pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų, kuriais atmestas ieškinio reikalavimas pripažinti negaliojančią 2017 m. liepos 26 d. dovanojimo sutartį, priteisti iš atsakovo J. K. 1 236 589,74 Eur V. K., priteistą sumą nukreipti ieškovės reikalavimui į atsakovą V. K. tenkinti, teisėtumo įvertinimas.

Dėl dovanojimo sutarties privalomos notarinės formos

32. [CK 6.465 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad pagal dovanojimo sutartį viena šalis (dovanotojas) neatlygintinai perduoda turtą ar turtinę teisę (reikalavimą) kitai šaliai (apdovanotajam) nuosavybės teise arba atleidžia apdovanotąjį nuo turtinės pareigos donavotojui ar trečiajam asmeniui.
33. Dovanojimo sutartis laikoma sudaryta nuo donanos perdavimo neatlygintinai apdovanotajam, šiam išreiškiant savo valią dovaną priimti, momento ([CK 6.465 straipsnio](#) 1 dalis) ir nuo šio momento apdovanotasis pagal bendrą taisyklę įgyja nuosavybės teisę į dovaną ([CK 4.49 straipsnio](#) 1 dalis).
34. Sandoriai, taigi ir sutartys, sudaromi žodžiu, raštu (paprasčia arba notarine forma) arba konkludentiniais veiksmais ([CK 1.71 straipsnio](#) 1 dalis). Sandoriai, kuriems įstatymai ar šalių susitarimai nenustato privalomos rašytinės formos, gali būti sudaromi žodžiu ([CK 1.72 straipsnio](#) 1 dalis). [CK 1.73](#) straipsnyje išvardyti sandoriai, kurie turi būti sudaryti paprasčia rašytine forma, o [CK 1.74](#) straipsnyje – sandoriai, kurie turi būti sudaryti notarine forma, taip pat nurodyta, kad tokia forma turi būti sudaromi ir kiti sandoriai, kuriems [CK](#) nustato privalomą notarinę formą. Vieni iš tokių sandorių yra dovanojimo sutartys, kurių formą reglamentuojančio [CK 6.469](#) straipsnio 1–2 dalyse nustatyta, kad sutartis, kai dovanojama didesnė kaip 1500 Eur suma, turi būti rašytinės formos, o nekilnojamojo daikto dovanojimo sutartis, taip pat dovanojimo sutartis, kurios suma didesnė kaip 14 500 Eur, turi būti notarinės formos.
35. Ieškovė, kaip atsakovo V. K. kreditorė, pareikštu ieškiniu [CK 6.66 straipsnio](#) pagrindu ginčijo atsakovų notarinę tvarka patvirtintą 2017 m. liepos 26 d. dovanojimo sutartį.
36. Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad ginčijama 2017 m. liepos 26 d. notariškai patvirtinta dovanojimo sutartimi buvo įforminti ankstesniu laikotarpiu sudaryti atsakovų susitarimai dėl neatlygintinio lėšų perdavimo. Teismas atkreipė dėmesį, kad [CK 1.93](#) straipsnio 4 dalis nedraudžia šalims vėliau patvirtinti (įforminti) susitarimo, kuriam yra būtina notarinė forma. Apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo vertinimui dėl dovanojimo sandorių sudarymo momento, papildomai pažymėdamas, kad dovanojimo sandoriai laikytini sudarytais ir teisinės pasekmės sukėlė nuo pinigų perdavimo momento.
37. Ieškovė, nesutikdama su bylą nagrinėjusių teismų priimtais procesiniais sprendimais, kasaciniame skunde nurodo, kad teismai, nusprenddami, jog dovanojimo sutartys sudarytos lėšų perdavimo metu, o ne 2017 m. liepos 26 d. sudarius notarinę dovanojimo sutartį, netinkamai nustatė dovanojimo sutarties sudarymo momentą, nepagrįstai atsakovo V. K. atliktų mokėjimų nevertino kaip niekinių sandorių ir *ex officio* netaikė niekinių sandorių pasekmių, todėl pažeidė [CK 1.74 straipsnio](#) 4 punkto, 1.78 straipsnio 5 dalies, 1.80 straipsnio 1–2 dalių, 1.93 straipsnio 3–5 dalių, 6.181 straipsnio 4–5 dalių, 6.225 straipsnio 2 dalies, 6.227 straipsnio 2 dalies ir 6.469 straipsnio 2 dalies nuostatas, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos. Teisėjų kolegija šiuos ieškovės kasacinio skundo argumentus vertina kaip teisiškai nepagrįstus.
38. Pagal [CK 1.93 straipsnio](#) 1 dalį įstatymų reikalaujamos formos nesilaikymas sandorį daro negaliojantį tik tuo atveju, kada toks negaliojimas įsakniai nurodytas įstatymuose. To paties straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad įstatymų reikalaujamos notarinės formos nesilaikymas sandorį daro negaliojantį. Jeigu sandoris negalioja dėl to, kad nesilaikoma įstatymų reikalaujamos formos, atsiranda šio kodekso 1.80 straipsnio 2 dalyje nustatytos pasekmės ([CK 1.93 straipsnio](#) 5 dalis).
39. Vis dėlto nurodytos taisyklės išlyga dėl notarinės formos nesilaikymo nustatyta [CK 1.93](#) straipsnio 4 dalyje, pagal kurią, jeigu viena iš šalių visiškai ar iš dalies įvykdė sandorį, kuriam būtinas notaro patvirtinimas, o antroji šalis vengia įforminti sandorį notarine tvarka, teismas įvykdžiusios sandorį šalies reikalavimu turi teisę pripažinti sandorį galiojančiu, šiuo atveju sandorio po to notarine tvarka įforminti nereikia.
40. Šiame kontekste pažymėtina, kad niekinių sandorių, priešingai negu nuginčijamų ([CK 1.79](#) straipsnis), negalima patvirtinti. [CK 1.78](#) straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad sandoris laikomas niekiniu, jeigu jis, vadovaujantis įstatymais, negalioja, nepaisant to, yra ar ne teismo sprendimas pripažinti jį negaliojančiu. Šalys negali niekinio sandorio patvirtinti. Teisėjų kolegijos vertinimu, atsižvelgiant į tai, kad pagal [CK 1.93](#) straipsnio 4 dalį teismas vienos šalies prašymu gali patvirtinti sandorį, kuris sudarytas nesilaikant notarinės formos, dovanojimo sandoriai, sudaryti nesilaikant privalomos notarinės formos, yra mįšraus pobūdžio, nes turi tiek niekinio, tiek nuginčijamo sandorio bruožų. Atitinkamai, vadovaujantis sutarčių teisėje esančiais konsensualizmo, neformalumo ir *favor contractus* (sutarties naudai) principais, taip pat atsižvelgiant į

tai, kad esminis sandorio požymis, skiriantis jį nuo kitų teisinių veiksmų, yra jo subjektų valia, nukreipta sukurti, pakeisti arba panaikinti civilines teises ar pareigas ([CK 1.63 straipsnio 1 dalis](#)), šalys, aiškiai ir nedviprasmiškai išreikšdamos savo valią, gali dovanojimo sandorį sudarytą nesilaikant privalomos notarinės formos, patvirtinti (įforminti).

41. Esant tokiai situacijai, kai šalys nesilaikė įstatyme nustatytos dovanojimo sutarties notarinės formos dėl lėšų perdavimo, tokia sutartis savaime nelaikytina niekine, jeigu šalys aiškiai ir nedviprasmiškai parodo, kad abi siekė sudaryti dovanojimo sutartį ir ją vėliau įformina pagal [CK](#) keliamus reikalavimus.
42. Byloje nustatyta, kad laikotarpiu nuo 2013 m. balandžio 24 d. iki 2015 m. gruodžio 1 d. atsakovas V. K. banko pavedimais pervedė savo sūnui atsakovui J. K.: 2013 m. balandžio 24 d. – 199 750,06 Eur; 2013 m. balandžio 26 d. – 86 886,01 Eur; 2014 m. gruodžio 19 d. – 81 093,61 Eur; 2015 m. sausio 13 d. – 2500 Eur; 2015 m. sausio 27 d. – 2900 Eur; 2015 m. sausio 31 d. – 7300 Eur; 2015 m. gruodžio 1 d. – 1100 Eur, taip pat 2013 m. lapkričio 13 d. pervedė 868 860,06 Eur į P. M. sąskaitą, sumokėdamas už atsakovo J. K. įsigytą žemės sklypą. Bendra banko pavedimų suma, įskaitant ir lėšas, 2013 m. lapkričio 13 d. sumokėtas pardavėjui už sūnaus perkamą nekilnojamąjį turtą, – 1 250 389,74 Eur. Atsakovai 2017 m. liepos 26 d. sudarė notariškai patvirtintą dovanojimo sutartį, kurios 1.1 ir 1.2 punktuose nurodyta, kad dovanojojas atsakovas V. K. neatlygintinai perduoda sūnaus atsakovo J. K. nuosavybėn 1 250 389,74 Eur sumą, kuri atskiromis dalimis buvo perduota iki šios sutarties sudarymo.
43. Nagrinėjamu atveju byloje nustatytos aplinkybės patvirtina atsakovų – artimųjų giminaičių (tėvo ir sūnaus) aiškią valią sudaryti dovanojimo sutartį, kurias abi šalys vėliau įformino pagal [CK](#) keliamus reikalavimus.
44. Ieškovė kasaciniame skunde teisingai pažymi, kad pagal [CK 6.181 straipsnio 4](#) dalį jeigu pagal įstatymus sutartis turi būti tam tikros formos, ji laikoma sudaryta nuo to momento, kai šalių susitarimas pareikštas įstatymų reikalaujama forma, o [CK 6.159](#) straipsnyje nustatyta, jog sutarties elementai, kurių pakanka sutarties galiojimui, yra veiksmų šalių susitarimas, o įstatymų nustatytais atvejais ir sutarties forma. Vis dėlto, atkreiptinas dėmesys, kad dovanojimo sutartis yra realinė, ir kaip minėta, mišraus pobūdžio, turinti tiek niekinio, tiek nugunčijamo sandorio bruožų, laikoma sudaryta perdavus dovanojamą daiktą ([CK 6.465 straipsnio 1, 2 dalys](#)). Taigi dovanojimo sutarties, kaip realiniam sandoriui, taikytina [CK 6.181](#) straipsnio 5 dalis, kurioje nustatyta, kad, kai pagal įstatymus ar šalių susitarimą būtinas turto perdavimas, sutartis laikoma sudaryta nuo atitinkamo turto perdavimo (žr., pvz., Mikelėnas, V., ir kt. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė (I). Vilnius: Justitia, 2003, p. 227).
45. Išdėstytų aplinkybių pagrindu teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai padarė pagrįstą išvadą, jog dovanojimo sutartys laikytinos sudarytomis lėšų pervedimo momentu, o vėlesnis šių sutarčių įforminimas notarine tvarka, priešingai nei nurodo ieškovė, nesudaro pagrindo šiuo konkrečiu atveju kvalifikuoti tokias sutartis kaip niekines.

Dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu actio Pauliana pagrindu

46. [CK 6.66 straipsnio 1](#) dalyje įtvirtinta, kad kreditorius turi teisę ginčyti skolininko sudarytus sandorius, kurių pastarasis sudaryti neprivalėjo, jeigu šie sandoriai pažeidžia kreditoriaus teises, o skolininkas apie tai žinojo ar turėjo žinoti; sandoris pažeidžia kreditoriaus teises, jeigu dėl jo skolininkas tampa nemokus arba būdamas nemokus suteikia pirmenybę kitam kreditoriui, arba kitaip pažeidžiamos kreditoriaus teisės.
47. *Actio Pauliana* yra skirtas ginti kreditoriui nuo nesąžiningų skolininko veiksmų, kuriais mažinamas skolininko mokumas ir kartu kreditoriaus galimybė gauti visišką savo reikalavimų patenkinimą. Šio instituto paskirtis yra kompensacinė: skolininko sudaryto sandorio pripažinimas negaliojančiu nėra pagrindinis šio ieškinio tikslas, o tik priemonė atkurti skolininko sudarytu sandoriu pažeistą jo mokumą ir apsaugoti kreditorių interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimas civilinėje byloje Nr. 3K-P-311/2012; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-7-69-313/2021](#), 28 punktas).
48. Teismų praktikoje aiškinant [CK 6.66 straipsnio](#) nuostatas laikomasi pozicijos, kad pripažinti sandorį negaliojančiu *actio Pauliana* pagrindu bei taikyti įstatyme įtvirtintas teises pasekmes galima tik esant [CK 6.66](#) straipsnyje nustatytų sąlygų visumai: 1) kreditorius turi turėti neabejotiną ir galiojančią reikalavimo teisę; 2) ginčijamas sandoris turi pažeisti kreditoriaus teises; 3) skolininkas neprivalėjo sudaryti ginčijamo sandorio; 4) skolininkas buvo nesąžiningas, nes žinojo ar turėjo žinoti, kad sudaromas sandoris pažeis kreditoriaus teises; 5) trečiasis asmuo, sudaręs su skolininku atlygintinį dvišalį sandorį, buvo nesąžiningas. Be šių sąlygų, taip pat skiriami du šio instituto taikymo ypatumai: 1) *actio Pauliana* atveju taikomas vienerių metų ieškinio senaties terminas; 2) kreditoriaus reikalavimas nukreipiamas į perleistą pagal ginčijamą sandorį turtą (ar jo vertę) tiek, kiek būtina šiam reikalavimui patenkinti (pirmiau nurodytas kasacinio teismo nutarimas civilinėje byloje [Nr. 3K-P-311/2012](#)). Nenustačius bent vienos iš [CK 6.66](#) straipsnyje nurodytų *actio Pauliana* sąlygų, šiuo pagrindu ieškinyms negali būti tenkinamas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 16 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-411-611/2017 47 punktą).
49. Ieškovė ginčijo atsakovų notarine tvarka patvirtintą 2017 m. liepos 26 d. dovanojimo sutartį, kaip pažeidžiančią jos kreditorės teises, teigdama, kad tokiu būdu atsakovas V. K. neatlygintinai perleisdamas turtą sūnui, sumažino savo mokumą. Ieškovė teigė, kad abu atsakovai laikytini nesąžiningais, nes žinojo (turėjo žinoti), kad dovanojimo sutarties patvirtinimo notarine tvarka metu atsakovui V. K. buvo taikytas draudimas disponuoti turimomis reikalavimo teisėmis, taip pat atsakovų nesąžiningumą patvirtina, be kita ko, atsakovų šeimos kontroliuojamų (duomenys neskelbtini), su kuriomis ieškovė turėjo prekybinių santykių, nesąžiningi veiksmai, siekiant išvengti prievolių vykdymo savo kreditoriams, tarp jų, ieškovei.
50. Kaip minėta, tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai laikėsi tos pozicijos, kad dovanojimo sandoriai laikytini sudarytais ir teises pasekmes sukėlė nuo pinigų perdavimo momento. Remdamiesi šia aplinkybe, teismai nusprendė, kad atsakovų sudaryti dovanojimo sandoriai buvo sudaryti anksčiau, nei atsirado ieškovės reikalavimo teisė į atsakovą V. K., todėl ginčijama 2017 m. liepos 26 d. notariškai patvirtinta dovanojimo sutartinė nebuvo pažeistos ieškovės, kaip kreditorės, teisės. Taigi teismai padarė išvadą, kad ieškovė neįrodė visų [CK 6.66](#) straipsnyje nurodytų *actio Pauliana* taikymo sąlygų, todėl ieškinį laikė nepagrįstu.
51. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad teismui aiškinantis, ar kreditorius turi neabejotiną ir galiojančią reikalavimo teisę skolininkui, svarbu nustatyti kreditorių ir skolininką siejančios prievolės atsiradimo momentą. Tai reikšminga, nes paprastai kreditoriaus teises ir interesus gali pažeisti tik tie sandoriai, kurie sudaryti po prievolės atsiradimo: skolininkas negali pažeisti būsimos prievolės, priešingu atveju netektų prasmės įstatymu nustatyta sąlyga dėl skolininko žinojimo apie kreditoriaus teisių pažeidimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 1 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-3-695/2017](#) 29 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
52. Sutartinių prievolių atsiradimo momentas paprastai siejamas su sutarties sudarymu ([CK 6.181](#) straipsnis); ieškinio pareikšimo metu nereikalaujama, jog reikalavimo teisė būtų vykdytina, t. y. sprendžiant dėl kreditoriaus reikalavimo teisės egzistavimo, kaip pirmosios *actio Pauliana* sąlygos, neturėtų būti atsižvelgiama į terminuotos prievolės termino suėjimo faktą; galiojanti kreditoriaus reikalavimo teisė, kaip savarankiška *actio Pauliana* sąlyga, nesietina ir negali būti tapatinama su prievolės (ir kreditoriaus teisių) pažeidimu. Taigi kreditorius turi įrodyti neabejotinos ir galiojančios reikalavimo teisės atsiradimą iki ginčijamo sandorio sudarymo (pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-3-695/2017 30 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
53. Byloje nustatyta, kad 2016 m. sausio 6 d. (duomenys neskelbtini) išdavė ieškovei UAB „Belor“ 7 000 000 Eur paprastąjį neprotestuotąjį vekselį, už jį laidavo atsakovas V. K.. Šio vekselio pagrindu 2016 m. balandžio 12 d. notarė išdavė vykdomąjį įrašą dėl 7 025 423,33 Eur ir

6 proc. dydžio metinių palūkanų išieškojimo solidariai iš skolininkės (duomenys neskelbtini) ir laiduotojo atsakovo V. K., šis dokumentas buvo perduotas vykdyti antstoliui ir 2016 m. gruodžio 5 d. patvarkymu priimtas vykdyti. Būtent šio vekselio pagrindu ieškovė grindė reikalavimo teises į atsakovą V. K..

54. Kaip jau minėta, bylą nagrinėję teismai pagrįstai konstatavo, kad atsakovų dovanojimo sandoriai laikytini sudarytais nuo faktinio lėšų pervedimo momento, t. y. laikotarpiu nuo 2013 m. balandžio 24 d. iki 2015 m. gruodžio 1 d. Atitinkamai nėra pagrindo nesutikti su teismų padaryta išvada, kad šių dovanojimo sandorių sudarymo metu, ieškovės reikalavimo teisės į atsakovą V. K., kylančios iš 2016 m. sausio 6 d. paprastojo neprotestuotino vekselio, dar neegzistavo. Be to, kaip teisingai atkreipė dėmesį ir apeliacinės instancijos teismas, Juridinių asmenų registro duomenimis, ieškovė UAB „Belor“ buvo įregistruota 2014 m. kovo 31 d., todėl dalies atsakovų ginčo dovanojimo sandorių sudarymo metu ieškovė teisiskai dar net neegzistavo. Įvertinus šias aplinkybes, taip pat atsižvelgiant į aptartas *actio Pauliana* instituto taikymo teisinio reguliavimo nuostatas, kasacinio teismo praktiką, nagrinėjamu atveju byloje neįrodyta pirmoji būtinoji *actio Pauliana* sąlyga.

Dėl bylos procesinės baigties

55. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, nusprendžia, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų išvada dėl pirmosios *actio Pauliana* sąlygos neegzistavimo yra pagrįsta. Taigi nenustatę *actio Pauliana* sąlygų taikymo visumos, bylą nagrinėję teismai, tinkamai aiškindami ir taikydami materialiosios teisės normas, reglamentuojančias *actio Pauliana* taikymo pagrindus, vadovaudamiesi aktualia kasacinio teismo praktika, priėmė pagrįstą sprendimą ieškinį atmesti. Ieškovės kasacinio skundo argumentai nesudaro pagrindo naikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 346 straipsnis, 359 straipsnio 3 dalis).

Dėl laikinųjų apsaugos priemonių panaikinimo ir kitų procesinių klausimų

56. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų atrankos kolegijos 2022 m. balandžio 5 d. nutartimi buvo taikytos laikinosios apsaugos priemonės – areštuotas atsakovui J. K. nuosavybės teise priklausantis kilnojamas ir (ar) nekilnojamas turtas bendros 1 236 589,74 Eur vertės, uždraudžiant areštuotą turtą parduoti, įkeisti ar kitais būdais perleisti tretiesiems asmenims.
57. Atsižvelgiant į tai, kad kasacinis skundas netenkinamas, vadovaujantis [CPK 150 straipsnio](#) 2 dalimi, taikytos laikinosios apsaugos priemonės naikintinos.
58. Ieškovė po kasacinio skundo priėmimo, atsakydama į atsakovo V. K. atsiliepimą, 2022 m. spalio 11 d. pateikė į bylą rašytinius paaiškinimus ir naujus įrodymus, susijusius su ieškovės UAB „Belor“ galutiniu naudos gavėju, taip pat, ieškovės teigimu, patvirtinančius atsakovo V. K. nesąžiningumą.
59. [CPK 350 straipsnio](#) 8 dalis imperatyviai draudžia pildyti ar keisti kasacinį skundą išsprendus kasacinio skundo priėmimo klausimą, t. y. jokie nauji argumentai, papildantys kasaciniame skunde nurodytas aplinkybes, priėmus kasacinį skundą neb gali būti pateikiami. Be to, proceso įstatymo nuostatos nesuteikia dalyvaujantiems byloje asmenims galimybės kasaciniame teisme reikšti atsiliepinimus į atsiliepimus į kasacinį skundą, teikti papildomus rašytinius paaiškinimus. Pažymėtina, kad kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių ir jų iš naujo nenustato ([CPK 353 straipsnio](#) 1 dalis), todėl nauji įrodymai kasaciniame teisme nepriimami ir nevertinami. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija ieškovės pateiktus rašytinius paaiškinimus ir naujus įrodymus atsako priimti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos ([CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis). [CPK 98 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio.
61. Ieškovės kasacinį skundą atmetus, sprendimas atsakovų patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas.
62. Atsakovas V. K. iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos nepateikė prašymo priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
63. Atsakovas J. K. pateikė prašymą priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, pateikė įrodymus, kad kasaciniame teisme patyrė 3980,90 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti. Pagal atsakovo pateiktus įrodymus, už atsakovui suteiktas advokato teises paslaugas sumokėjo byloje nedalyvaujantis asmuo (duomenys neskelbtini).
64. Kasacinio teismo praktikoje, pasisakant dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo galimybės, kai tokias išlaidas apmoka ne šalis, o kitas, byloje nedalyvaujantis asmuo, yra išaiškinta, kad proceso šalių ar kitų byloje dalyvaujančių asmenų atstovų išlaidos, vadovaujantis tiek teisės doktrinoje, tiek teismų praktikoje galiojančiu principu „tas, kas veikia per kitą, veikia pats“ (lot. *qui fact per alium, facit per se*), laikytinos bylinėjimosi išlaidomis kaip pačių atstovaujamųjų išlaidos. Šioje byloje dalyvaujančių asmenų atstovų su procesu susijusios išlaidos, taip pat bylinėjimosi išlaidų apmokėjimo prievolė už byloje dalyvaujančių asmenų, šiam neprieštaraujant, įvykdžiusių kitų, nors ir nedalyvaujančių byloje, asmenų ([CK 6.50](#) straipsnis) išlaidos pripažintinos su bylos nagrinėjimu susijusiomis išlaidomis ir dėl jų atlyginimo turi būti sprendžiama. Išlaidos, skirtos byloje dalyvaujančiam asmeniui atstovavusio advokato ar advokato padėjėjo teisei pagalbai apmokėti, yra su bylos nagrinėjimu susijusios išlaidos ir jeigu [CPK 98 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytu terminu yra pateiktas prašymas (tiek raštu, tiek žodžiu teismo posėdyje; tiek byloje dalyvaujančio asmens, tiek jo atstovo) dėl atstovavimo išlaidų atlyginimo priteisimo bei šių išlaidų dydį (realumą) patvirtinantys įrodymai, jų atlyginimo klausimas turi būti sprendžiamas, nepriklausomai nuo to, kas – byloje dalyvaujantis asmuo, kuriam mokama advokato teisinė pagalba realiai buvo suteikta, ar už jį kitas, nors ir byloje nedalyvaujantis, asmuo – faktiškai atsiskaitė su byloje dalyvaujančiam asmeniui atstovavusiu advokatu ar jo padėjėju. Nustačius, kad mokama advokato ar advokato padėjėjo teisinė pagalba byloje dalyvavusiam asmeniui buvo suteikta ir dėl išlaidų jai apmokėti atlyginimo kreiptasi [CPK 98 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta tvarka, yra pagrindas priteisti byloje dalyvaujančiam asmeniui atstovavimo išlaidas, nepaisant to, kad už jam suteiktas teises paslaugas sumokėjo kitas, nors ir byloje nedalyvaujantis, asmuo (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. lapkričio 17 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-275-823/2021](#) 34 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
65. Remdamasi nurodytais kasacinio teismo išaiškinimais teisėjų kolegija konstatuoja, kad nepriklausomai nuo to, jog atsakovo J. K. patirtas išlaidas už advokato pagalbą kasaciniame teisme apmokėjo kitas asmuo, dėl šių išlaidų atlyginimo turi būti sprendžiama.
66. Teisėjų kolegija, remdamasi Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų

tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu „Dėl Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio patvirtinimo“ (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.), 7, 8.14 punktais, nusprendžia, kad atsakovo J. K. prašomas priteisti išlaidų advokato pagalbai kasaciniame teisme apmokėti atlyginimas viršija nustatytą maksimalų dydį, todėl atsakovui iš ieškovės priteistinas 2854,81 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas.

67. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gruodžio 27 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 13,80 Eur tokių išlaidų. Netenkinus kasacinio skundo, šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei priteistinas iš ieškovės ([CPK](#) 79 straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92, 93 straipsniai, 96 straipsnio 2 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 21 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti atsakovui J. K. (a. k. (duomenys neskelbtini)) iš ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Belor“ (j. a. k. 303276665) 2854,81 Eur (du tūkstančius aštuonis šimtus penkiasdešimt keturis Eur 81 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti iš ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Belor“ (j. a. k. 303276665) 13,80 Eur (tryliką Eur 80 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo valstybei. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Panaikinti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų atrankos kolegijos 2022 m. balandžio 5 d. nutartimi taikytas laikinas apsaugos priemones – areštą atsakovui J. K. (a. k. (duomenys neskelbtini)) nuosavybės teise priklausančiam kilnojamajam ir (ar) nekilnojamajam bendros 1 236 589,74 Eur vertės turtui, uždraudžiant areštuotą turtą parduoti, įkeisti ar kitais būdais perleisti tretiesiems asmenims.

Atsisakyti priimti ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Belor“ 2022 m. spalio 11 d. pateiktus rašytinius paaiškinimus ir naujus įrodymus ir grąžinti juos pateikusiam asmeniui.

Nutarties kopiją išsiųsti byloje dalyvaujantiems asmenims ir valstybės įmonei Registrų centrui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Alė Bukaviniene

Artūras Driukas

Virgilijus Grabinskas